

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2023.11>**Н. Цибульник,**

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики
Харківського національного університету внутрішніх справ;
здобувач наукового ступеня доктора наук
кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Законодавче регулювання сектору безпеки України здійснюється через ряд законів та інших нормативно-правових актів. Основним законом, що регулює діяльність сектору безпеки України, є Закон України «Про національну безпеку України» [1]. Цей закон визначає поняття національної безпеки, основні загрози національній безпеці, принципи державної політики в галузі національної безпеки, повноваження органів державної влади з питань забезпечення національної безпеки та інші питання.

На даному етапі реальних військових агресивних дій росії (неоголошеної війни) реформування системи забезпечення національної безпеки є надважливим для держави й народу питанням. Тому що під час протидії нашій державі широкомасштабній загарбницькій війні російської імперії в Україні, ядерним загрозам світовій спільноті, викликам практично всьому світу стало цілком очевидним, що ця система розбалансована за роки незалежності нашої держави [2].

Цілком переконливо у даному сенсі зазначає Дудченко О.С., що перед нашою країною нині постали вкрай важливі завдання, оскільки водночас із життєвою необхідністю захисту фундаментальних національних цінностей – незалежності, територіальної цілісності та суверенітету

держави, свободи, прав людини й верховенства права, добробуту, миру, кібербезпеки – усіма доступними, хоча і суттєво обмеженими засобами, держава має у короткий період часу провести комплекс реформ у сфері національної безпеки, а також подолати корупцію [3, с. 64].

Загалом, система забезпечення національної безпеки – це організована державою сукупність суб'єктів: державних органів (законодавчої, виконавчої та судової влад), громадських організацій, посадових осіб та окремих громадян, об'єднаних цілями та завданнями щодо захисту національних інтересів, що здійснюють узгоджену діяльність у межах законодавства України [4, с. 245].

Приписами Закону України «Про національну безпеку України» закріплюється, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій. Основними принципами,

свого законодавства до європейських та міжнародних стандартів, що дозволить зміцнити довіру міжнародного співтовариства та підвищити ефективність діяльності органів сектору безпеки в Україні. В рамках цього процесу, було прийнято ряд законів, які зміцнюють правове поле в галузі безпеки та сприяють покращенню роботи органів державної влади, які забезпечують національну безпеку.

Наприклад, було прийнято закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який визначає структуру та компетенцію органів державної влади та місцевого самоврядування у галузі боротьби з тероризмом [11].

До того ж, Україна продовжує розробку та впровадження нових законів та нормативно-правових актів, які сприятимуть зміцненню безпеки в країні. Наприклад, наразі розроблений та введений в дію законопроект Закону України «Про розвідку», який визначає правове поле діяльності розвідувальних органів в Україні [12].

Також, у рамках законодавчого регулювання сектору безпеки в Україні відбувається зміцнення контролю за діяльністю органів сектору безпеки, зокрема за додержанням прав громадян та законності у проведенні оперативно-розшукових заходів та спеціальних заходів з метою запобігання та протидії злочинності. Станом на сьогоднішній день, одним із найбільш важливих результатів такої співпраці стало отримання Україною статусу особливого партнера НАТО, що позитивно впливає на безпеку країни та забезпечує її докорінну інтеграцію в євроатлантичний простір.

На виконання законодавства з сектору безпеки України працюють різні органи та служби, зокрема, Служба безпеки України, Міністерство оборони України, Національна поліція, Державна прикордонна служба

України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна служба з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій України та інші.

Законодавче регулювання сектору безпеки є важливою складовою системи національної безпеки країни, адже від якості законодавства залежить ефективність діяльності органів сектору безпеки та здатність країни до захисту своїх інтересів та суверенітету. Проте, важливо зазначити, що успішність застосування законодавства залежить не тільки від якості самого законодавства, але й від рівня професіоналізму та дисципліни в органах сектору безпеки, від забезпечення необхідних ресурсів та обладнання, а також від належної координації між різними органами та службами.

У контексті викликів, з якими стикається Україна в сфері безпеки, особливу увагу приділяється розробці та вдосконаленню законодавчих актів з боротьби з тероризмом, кібербезпекою, протидії корупції та іншими актуальними питаннями. Зокрема, останнім часом увагу приділяють розробці законодавчих актів щодо реформування Служби безпеки України, вдосконалення процедур отримання та обробки інформації в органах сектору безпеки, розвитку кібербезпеки та ін.

Важливими завданнями законодавчого регулювання сектору безпеки є також забезпечення дотримання прав людини та громадянина, забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів сектору безпеки, а також врегулювання взаємодії між органами сектору безпеки та іншими вітчизняними та міжнародними організаціями з питань безпеки.

Також, важливим аспектом забезпечення національної безпеки є розвиток кібербезпеки. Україна, як і багато інших держав, стикається зі значними викликами у цій сфері, зокрема з приводу кібератак на державні інформаційні ресурси та інфраструктуру.

Тому, з метою забезпечення кібербезпеки, в Україні прийнято стратегію розвитку кібербезпеки на період до 2025 року [13].

Крім законодавчого регулювання, в Україні також існують різноманітні програми та проекти, спрямовані на підвищення ефективності та професійної підготовки силових структур. Зокрема, однією з найбільш важливих програм є Програма партнерства з НАТО, яка має на меті підвищення професійної підготовки та технічного забезпечення силових структур України.

Також в Україні працюють різні центри та інститути, що займаються дослідженнями в галузі безпеки та вдосконаленням роботи силових структур. Наприклад, Інститут національної безпеки та оборони ім. І. Черняхівського, Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут української державності. Одним з найважливіших аспектів забезпечення національної безпеки є також міжнародна співпраця з іншими державами. Україна активно співпрацює з країнами-членами НАТО та Європейського Союзу в галузі безпеки та оборони, в рамках якої отримує технічну допомогу та підтримку у проведенні реформ у секторі безпеки.

Загалом, забезпечення національної безпеки є складним та багатограним завданням, яке потребує комплексного підходу та взаємодії різних державних та недержавних структур. Продовження реформ у секторі безпеки, підвищення ефективності та професійної підготовки силових структур, а також міжнародна співпраця є важливими напрямками розвитку забезпечення національної безпеки.

Невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки є також Збройні Сили України, що складаються з трьох основних видів військ: Сухопутних військ, Повітряних сил та Військ оборони державного кордону. Збройні сили України активно

беруть участь у миротворчих операціях та міжнародних військових навчаннях, співпрацюють з іншими країнами в галузі безпеки та оборони.

Одним з важливих напрямків діяльності Збройних сил України є розвиток та модернізація їх технічного забезпечення. На сьогоднішній день Україна розробляє та випускає власні зразки військової техніки, зокрема бронетранспортери, танки, бойові вертольоти та безпілотні літальні апарати.

Одним з важливих аспектів забезпечення національної безпеки є також інформаційна безпека. Україна стикається з активною гібридною війною з Росією, яка використовує різні інформаційні методи впливу на суспільство, такі як дезінформація, маніпуляції та пропаганда. Україна здійснює різноманітні заходи для захисту своєї інформаційної безпеки, зокрема, заборону на імпорту та використання російських соціальних мереж та інших інтернет-сервісів, які можуть бути використані для дезінформації.

З метою забезпечення національної безпеки в Україні діє система законодавчого регулювання, яка визначає правові основи діяльності органів державної влади та інших суб'єктів, що забезпечують безпеку держави.

Нагадаємо, що національна безпека є однією з найважливіших складових становлення та розвитку держави. Україна активно працює над забезпеченням своєї національної безпеки, зміцненням своїх оборонних і безпекових потужностей та сприянням зміцненню міжнародної безпеки та стабільності. У цьому процесі ключову роль відіграють законодавчі та інші нормативно-правові акти, які регулюють діяльність в галузі національної безпеки.

Однак, незважаючи на наявні досягнення та стрімкий воєнізований розвиток сектору безпеки, чинне законодавство України потребує й вдосконалення. У секторі безпеки України є прогалин у законодавчому регулю-

ванні, які потребують уваги та вирішення та полягають у наступному:

1. Відсутність комплексної та цілісної стратегії національної безпеки. Наразі в Україні відсутня державна стратегія національної безпеки, яка б відповідала на сучасні виклики та загрози.

2. Необхідність удосконалення законодавства про оборону та безпеку. Законодавство України про оборону та безпеку потребує удосконалення з урахуванням сучасних викликів та загроз. Також необхідно узгодити законодавство з міжнародними стандартами та зобов'язаннями.

3. Недостатня координація між різними відомствами та організаціями у секторі безпеки. Україна потребує більш ефективної координації між різними відомствами та організаціями у секторі безпеки, щоб забезпечити більш ефективну роботу та запобігти дублюванню функцій та повноважень.

4. Необхідність підвищення фінансування сектору безпеки. Україна стикається з проблемою недостатнього фінансування сектору безпеки, що ускладнює розвиток та модернізацію цього сектору.

5. Недостатній рівень військової та технічної підготовки персоналу у секторі безпеки. Необхідно вдосконалити систему підготовки та навчання працівників у секторі безпеки, забезпечити високий рівень військової та технічної підготовки, щоб забезпечити ефективне функціонування сектору безпеки та боротьбу зі загрозами.

6. Недостатня розробка та застосування інформаційних технологій у секторі безпеки. Україна повинна активніше використовувати сучасні технології у секторі безпеки, зокрема, створення системи цифрової обробки та аналізу інформації, щоб вчасно виявляти та запобігати загрозам.

7. Необхідність забезпечення відкритості та прозорості в роботі сектору безпеки. Україна повинна забезпечити відкритість та прозо-

рість в діяльності сектору безпеки, зокрема, шляхом відкриття доступу до інформації про бюджетні видатки та закупівлі у секторі безпеки.

8. Необхідність зміни підходу до військової служби та розвитку армії. Україна повинна змінити підхід до військової служби та розвитку армії, зокрема, спрямувати зусилля на підвищення престижності військової служби, розвиток військової науки та технологій, підвищення рівня захисту військовослужбовців тощо.

9. Необхідність розвитку співпраці з міжнародними партнерами. Україна повинна активізувати співпрацю з міжнародними партнерами у секторі безпеки, зокрема, з Європейським Союзом та НАТО, щоб забезпечити підтримку та допомогу у забезпеченні національної безпеки.

Ці прогалини у законодавчому регулюванні сектору безпеки потребують уваги та вирішення, щоб забезпечити ефективний функціонування сектору безпеки в Україні та захист національних інтересів. Для цього необхідно проводити реформи у секторі безпеки та приймати нові законодавчі акти, які б забезпечили правову базу для розвитку сектору безпеки та забезпечення безпеки національного рівня.

Одним із прикладів такої реформи може бути реформа поліції, яка була проведена в Україні в 2015 році. Ця реформа забезпечила зміну підходу до роботи поліції, її професійну підготовку та використання новітніх технологій. Завдяки цьому поліція стала більш ефективною у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян.

Однак, на жаль, в Україні ще існують прогалини у законодавчому регулюванні сектору безпеки. Зокрема, важливим є удосконалення законодавства щодо контролю за обігом зброї та боєприпасів, організації роботи спеціальних служб, встановлення прозорих правил для проведення розвідувальної діяльності та інших аспектів, що стосуються сектору безпеки.

geopolitical environment and threats to the country's national security. Continuing the development of the legislative framework and increasing the level of professionalism of security sector bodies are important tasks for ensuring national security and stability in Ukraine. Ukraine, as a country that is in conditions of geopolitical instability and aggression from a neighboring state, has an important mission of ensuring its national security. Legislative regulation of the security sector of Ukraine is a key tool in this mission, therefore its constant improvement and development is an important task for the state.

In addition to legislative regulation, an important aspect of ensuring national security is ensuring proper training and equipping of forces and means of the security sector. Ukraine actively cooperates with its partner states within the framework of international cooperation and support programs, in particular with the European Union, NATO, the USA and other states. In general, ensuring national security is an important task for any state, and in Ukraine this task is of particular importance in connection with the conduct of hostilities. Regulation of the activities of the security sector at the legislative level is one of the important tools in ensuring the national security of Ukraine and protecting the rights and freedoms of citizens.

Important tasks of the legislative regulation of the security sector are also to ensure the observance of human and citizen rights, to ensure the transparency and openness of the activities of the security sector bodies, as well as to regulate the interaction between the security sector bodies and other domestic and international organizations on security issues.

Key words: security sector, cyber security, legislative regulation, Armed Forces of Ukraine, military formations.

Література

1. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 року №2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 21.09.2023)

2. Степаненко Н.В., Безкровний А.В. Законодавчі основи забезпечення національної безпеки України. 2022. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/349/290> (дата звернення: 21.09.2023)

3. Дудченко О.С. Теорія держави і права. Навчальний посібник. НДУ ім. М. Гоголя. Ніжин. 2012. 99 с.

4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Підручник. ЦУЛ. 2011. 520 с.

5. Про Службу безпеки України. Закон України від 25.03.1992 року №2229-XII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 21.09.2023)

6. Про Державну прикордонну службу України. Закон України від 03.04.2003 року №661-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення: 28.09.2023)

7. Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 28.09.2023)

8. Про Збройні Сили України. Закон України від 06.12.1991 року №1934-XII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 2.09.2023)

9. Про військовий обов'язок і військову службу. Закон України від 25.03.1992 року №2232-XII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 28.09.2023)

10. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Закон України від 05.10.2017 року №2163-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 10.10.2023)

11. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню

